

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 13 lipca 2017 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Stosowanie systemów zabezpieczenia społecznego – Pracownicy migrujący – Osoba będąca pracownikiem najemnym na terytorium jednego państwa członkowskiego i prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium innego państwa członkowskiego – Ustalenie właściwego ustawodawstwa – Rozporządzenie (WE) nr 883/2004 – Artykuł 13 ust. 3 – Rozporządzenie (WE) nr 987/2009 – Artykuł 14 ust. 5b – Artykuł 16 – Skutki decyzji Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego – Niedopuszczalność

W sprawie C-89/16

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Najvyšší súd Slovenskej republiky (sąd najwyższy Republiki Słowackiej) postanowieniem z dnia 28 stycznia 2016 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 15 lutego 2016 r., w postępowaniu:

Radosław Szoja

przeciwko

Sociálna poisťovňa,

przy udziale:

WEBUNG, s.r.o.,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: L. Bay Larsen (sprawozdawca), prezes izby, M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan i D. Šváby, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu rządu słowackiego przez B. Ricziową, działającą w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu rządu czeskiego przez J. Vláčila oraz M. Smolka, działających w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: słowacki.

- w imieniu rządu niderlandzkiego przez C.S. Schillemans, M. Noort i M. Bulterman, działające w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej przez D. Martina oraz A. Tokára, działających w charakterze pełnomocników,

podjąwszy, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, decyzję o rozstrzygnięciu sprawy bez opinii,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 13 ust. 3 i art. 72 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. 2004, L 166, s. 1 – wyd. spec. w jęz. polskim, rozdz. 5, t. 5, s. 72), zmienionego rozporządzeniem (UE) nr 465/2012 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2012 r. (Dz.U. 2012, L 149, s. 4), (zwanego dalej „rozporządzeniem podstawowym”), oraz art. 14 i 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 (Dz.U. 2009, L 284, s. 1), zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012 (zwanego dalej „rozporządzeniem wykonawczym”), a także art. 34 ust. 1 i 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „kartą”).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach postępowania toczącego się pomiędzy Radosławem Szoją, obywatelem polskim, prowadzącym działalność na własny rachunek na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i zatrudnionym w charakterze pracownika najemnego na terytorium Republiki Słowacji a Sociálna poisťovňa (kasą ubezpieczeń społecznych, Słowacja, zwaną dalej „kasą ubezpieczeń społecznych”) w przedmiocie braku przynależności do słowackiego systemu ubezpieczenia chorobowego, emerytalnego i na wypadek bezrobocia.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie podstawowe

- 3 Motywy 1, 15, 17 i 45 rozporządzenia podstawowego mają następujące brzmienie:
 - „(1) Zasady mające na celu koordynację w zakresie zabezpieczenia społecznego wpisują się w ramy swobodnego przepływu osób oraz powinny z tego tytułu przyczyniać się do podniesienia poziomu życia tych osób i warunków zatrudnienia.
- [...]
- (15) Niezbędne jest poddanie osób przemieszczających się we Wspólnocie system[owi] zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu mających tu zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wynikać.

[...]

(17) Aby jak najbardziej skutecznie zagwarantować równość traktowania wszystkich osób pracujących na terytorium państwa członkowskiego, stosowne jest uznanie, jako ogólną zasadę, że ustawodawstwem mającym zastosowanie jest ustawodawstwo państwa członkowskiego, w którym zainteresowana osoba wykonuje swą pracę jako pracownik najemny lub na własny rachunek.

[...]

(45) Jako że cel proponowanego działania, to znaczy środków koordynujących, które mają gwarantować, że prawo do swobodnego przepływu osób będzie wykonywane skutecznie, nie może być osiągnięty przez państwa członkowskie w stopniu wystarczającym i wobec tego, ze względu na skalę i skutki tego działania, może być lepiej osiągnięty na szczeblu Wspólnoty, Wspólnota może przyjmować środki zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 traktatu. [...]”.

4 Artykuł 1 tego rozporządzenia stanowi:

„Do celów stosowania niniejszego rozporządzenia:

- a) określenie »praca najemna« oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce;
- b) określenie »działalność na własny rachunek« oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce;

[...]

- l) określenie »ustawodawstwo« oznacza, w odniesieniu do każdego państwa członkowskiego, przepisy ustawowe, wykonawcze i inne oraz obowiązujące środki wykonawcze odnoszące się do działów systemu zabezpieczenia społecznego, objętych art. 3 ust. 1;

[...]

- n) określenie »Komisja Administracyjna« oznacza komisję, o której mowa w art. 71;

[...]”.

5 Artykuł 11 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia stanowi:

„Osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu”.

6 Artykuł 13 ust. 1 i 3 rozporządzenia podstawowego brzmi następująco:

„1. Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub w kilku państwach członkowskich, podlega:

[...]

3. Osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną, lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku państwach członkowskich, ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1”.

7 Artykuł 16 tego rozporządzenia, opatrzony tytułem „Wyjątki od przepisów art. 11 do 15”, stanowi:

„1. Dwa lub kilka państw członkowskich, właściwe władze tych państw członkowskich lub organy wyznaczone przez te władze mogą przewidzieć, za wspólnym porozumieniem, w interesie niektórych osób lub niektórych grup osób, wyjątki od przepisów art. 11 do 15.

2. Osoba, która otrzymuje emeryturę lub rentę albo emerytury lub renty na podstawie ustawodawstwa jednego lub kilku państw członkowskich, a która zamieszkuje w innym państwie członkowskim, może, na swą prośbę, zostać zwolniona z zastosowania ustawodawstwa tego ostatniego państwa członkowskiego, pod warunkiem że nie podlega ona temu ustawodawstwu z powodu wykonywania pracy najemnej lub pracy na własny rachunek”.

8 Artykuł 72 tego rozporządzenia ma następujące brzmienie:

„Zadania Komisji są następujące:

a) rozpatrywanie wszelkich spraw administracyjnych lub dotyczących wykładni, wynikających z przepisów niniejszego rozporządzenia lub rozporządzenia wykonawczego, jak i każdej umowy lub uzgodnień, zawartych w ramach tych rozporządzeń, bez uszczerbku dla uprawnień władz, instytucji i osób zainteresowanych do korzystania z procedur i sądów przewidzianych przez ustawodawstwo państw członkowskich, przez niniejsze rozporządzenie lub przez traktat;

[...]”.

Rozporządzenie wykonawcze

9 Artykuł 14 ust. 5 lit. b) rozporządzenia nr 987/2009 w brzmieniu pierwotnym stanowił:

„Do celów stosowania art. 13 ust. 1 rozporządzenia podstawowego osoba, która »normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub w kilku państwach członkowskich«, oznacza w szczególności osobę, która:

[...]

b) w sposób ciągły wykonuje na zmianę kilka rodzajów pracy, z wyjątkiem pracy o charakterze marginalnym, w dwóch lub więcej państwach członkowskich, niezależnie od częstotliwości takiej zamiany czy też jej regularnego charakteru”.

10 Artykuł 14 ust. 5, 5b i 8 rozporządzenia wykonawczego stanowi:

„5. Do celów stosowania art. 13 ust. 1 rozporządzenia podstawowego osoba, która »normalnie wykonuje pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich«, oznacza osobę, która równocześnie lub na zmianę wykonuje jedną lub kilka odrębnych prac w dwóch lub więcej państwach członkowskich w tym samym lub kilku przedsiębiorstwach lub dla jednego lub kilku pracodawców.

[...]

5b. Praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Artykuł 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem.

[...]

8. Do celów stosowania art. 13 ust. 1 i 2 rozporządzenia podstawowego »znaczna część pracy najemnej lub działalności na własny rachunek« wykonywana w państwie członkowskim oznacza znaczną pod względem ilościowym część pracy najemnej lub pracy na własny rachunek wykonywanej w tym państwie członkowskim, przy czym nie musi to być koniecznie największa część tej pracy.

[...]”.

11 Artykuł 16 rozporządzenia wykonawczego stanowi:

„1. Osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania.

2. Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu.

3. Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii.

4. W przypadku gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz, ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

[...]

5. Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego.

6. Jeżeli zainteresowany nie dostarczy informacji, o których mowa w ust. 1, niniejszy artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, na przykład za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej”.

Prawo słowackie

- 12 Zgodnie z § 3 ust. 1 lit. a) zákon č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení (ustawy nr 461/2003 o zabezpieczeniu społecznym, w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, zwanej dalej „ustawą o zabezpieczeniu społecznym”):

„Praca najemna w rozumieniu niniejszej ustawy oznacza, o ile przepis szczególny lub umowa międzynarodowa mająca pierwszeństwo przed uregulowaniami Republiki Słowackiej nie stanowi inaczej, działalność wynikającą ze stosunku prawnego, który ustanawia:

- a) prawo do wynagrodzenia za pracę najemną na podstawie przepisu szczególnego, z wyjątkiem wynagrodzenia niepieniężnego wynikającego z wcześniejszego stosunku prawnego, który ustanawiał prawo do wynagrodzenia za pracę najemną na podstawie przepisu szczególnego, przyznanego z funduszu socjalnego,

[...]”.

- 13 Paragraf 4 ust. 1 ustawy o zabezpieczeniu społecznym stanowi:

„Przez pracownika najemnego, dla celów ubezpieczenia chorobowego, ubezpieczenia emerytalnego i ubezpieczenia na wypadek bezrobocia, rozumie się, o ile niniejsza ustawa nie stanowi inaczej, osobę fizyczną pozostającą w stosunku prawnym, który uprawnia ją do stałego miesięcznego wynagrodzenia w rozumieniu § 3 ust. 1 lit. a) oraz ust. 2 i 3 [...]”.

- 14 Paragraf 7 ust. 1 lit. c) ustawy o zabezpieczeniu społecznym stanowi:

„Pracodawcą w rozumieniu niniejszej ustawy jest:

[...]

- c) w stosunku do osoby fizycznej wykonującej działalność zarobkową w rozumieniu § 3 ust. 1 lit. a) i ust. 2 oraz 3:

1) osoba fizyczna, która jest zobowiązana do zapłaty pracownikom wynagrodzenia, o którym mowa w § 3 ust. 1 lit. a) oraz ust. 2 i 3, i która ma miejsce zamieszkania w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w państwie będącym stroną Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, takim jak Republika Słowacka lub na terytorium Konfederacji Szwajcarskiej, lub w państwie, z którym Republika Słowacka zawarła umowę międzynarodową mającą pierwszeństwo przed ustawami Republiki Słowackiej, albo

2) osoba prawna, która jest zobowiązana do zapłaty pracownikom wynagrodzenia, o którym mowa w § 3 ust. 1 lit. a) oraz ust. 2 i 3, i która ma siedzibę albo której oddział ma siedzibę w państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w państwie, które jest stroną Porozumienia o Europejskim Obszarze Gospodarczym, takim jak Republika Słowacka lub na terytorium Konfederacji Szwajcarskiej, lub w państwie, z którym Republika Słowacka zawarła umowę międzynarodową mającą pierwszeństwo przed ustawami Republiki”.

- 15 Zgodnie z § 14 ust. 1 lit. a) ustawy o zabezpieczeniu społecznym:

„Obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu podlega:

- a) pracownik w rozumieniu § 4 ust. 1 [...]”.

16 Zgodnie z § 15 ust. 1 lit. a) ustawy o zabezpieczeniu społecznym:

„Obowiązkowo ubezpieczeniu emerytalnemu podlega:

a) pracownik w rozumieniu § 4 ust. 1 i 2 [...]”.

17 Zgodnie z § 19 ust. 1 ustawy o zabezpieczeniu społecznym:

„Obowiązkowo ubezpieczeniu na wypadek bezrobocia podlega pracownik, który obowiązkowo podlega ubezpieczeniu chorobowemu, o ile niniejsza ustawa nie stanowi inaczej”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

18 Radosław Szoja jest obywatelem polskim, który – jak wynika z postanowienia odsyłającego – prowadzi działalność na własny rachunek w Polsce i jest zatrudniony w charakterze pracownika najemnego na Słowacji, gdzie od dnia 1 lutego 2013 r. jest wpisany do krajowego rejestru ubezpieczonych.

19 Sąd odsyłający wskazuje, że z korespondencji pomiędzy Zakładem Ubezpieczeń Społecznych (ZUS, Polska, zwanym dalej „ZUS-em”) a słowacką kasą ubezpieczeń społecznych wynika, że ponieważ skarżący w postępowaniu głównym ma miejsce zamieszkania w Polsce, gdzie również prowadzi działalność zawodową, ZUS postanowił, aby od dnia 1 lipca 2012 r. podlegał on polskim uregulowaniom w zakresie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z przepisami art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego w związku z art. 14 ust. 5 lit. b) rozporządzenia wykonawczego.

20 Ta decyzja ZUS-u jest uzasadniona marginalnym charakterem pracy, jaką R. Szoja wykonuje na terytorium słowackim.

21 W związku z tym ZUS poinformował w dniu 22 kwietnia 2013 r. słowacką kasę ubezpieczeń społecznych, zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, że R. Szoja od dnia 1 lutego 2013 r. podlegał ustawodawstwu polskiemu.

22 Słowacka kasa ubezpieczeń społecznych nie zakwestionowała tego tymczasowego ustalenia właściwego ustawodawstwa, wobec czego omawiane ustalenie stało się ostateczne w świetle art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego.

23 Kasa ta w rezultacie postanowiła, że R. Szoja nie korzystał od dnia 1 lutego 2013 r. z obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego, emerytalnego i na wypadek bezrobocia u swego słowackiego pracodawcy.

24 Decyzję tę potwierdził organ apelacyjny słowackiej kasy ubezpieczeń społecznych.

25 W bliżej nieokreślonej dacie R. Szoja wniósł apelację od wyroku z dnia 3 grudnia 2014 r. wydanego przez Krajský súd v Žiline (sąd okręgowy w Żylinie, Słowacja) do sądu odsyłającego.

26 Według sądu odsyłającego ZUS zbadał sytuację R. Szoi na podstawie art. 14 ust. 5 lit. b) rozporządzenia wykonawczego, wobec czego w decyzji dotyczącej tej sytuacji zastosował art. 13 ust. 1 rozporządzenia podstawowego.

27 Tymczasem zdaniem tego sądu art. 13 ust. 1 rozporządzenia podstawowego dotyczy jedynie pracy najemnej, podczas gdy w rozpatrywanym wypadku chodzi o obywatela wykonującego pracę najemną i prowadzącego działalność na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, wobec czego kryterium powiązania w celu ustalenia prawa właściwego byłoby miejsce, w którym zainteresowana osoba wykonuje zasadniczą część swojej działalności na podstawie art. 14 ust. 8 rozporządzenia wykonawczego.

- 28 Ponadto z postanowienia odsyłającego wynika, że słowacka kasa ubezpieczeń społecznych nie uwzględniła szczególnej konwencji stanowiącej odstępstwo od przepisów art. 13 rozporządzenia podstawowego na podstawie art. 16 rozporządzenia podstawowego.
- 29 W tej sytuacji Najvyšší súd Slovenskej republiky (sąd najwyższy Republiki Słowackiej) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
- „1) Czy art. 13 ust. 3 rozporządzenia [podstawowego] w związku z prawem do świadczeń z zabezpieczenia społecznego i przywilejów socjalnych zapisanym w art. 34 ust. 1 i 2 [karty], w okolicznościach, których dotyczy postępowanie główne, można interpretować bez uwzględnienia szczegółowych uregulowań, o których mowa w art. 14 rozporządzenia [wykonawczego], bez możliwości późniejszego zastosowania art. 16 przytoczonego rozporządzenia, tak iż na wybór właściwego ustawodawstwa krajowego w razie zbiegu pracy najemnej i pracy na własny rachunek nie ma wpływu niski wymiar czasu pracy i niskie wynagrodzenie za pracę najemną, czyli że wspomniany art. 14 rozporządzenia wykonawczego nie ma zastosowania do wykładni art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego?
- 2) W razie przeczącej odpowiedzi na pytanie pierwsze, czy w przypadku konfliktu stosowania dwóch rozporządzeń, to znaczy rozporządzenia podstawowego i wykonawczego [...], sąd krajowy może ocenić ich przepisy na podstawie ich mocy prawnej, tj. na podstawie ich pozycji w hierarchii prawa Unii?
- 3) Czy można przyjąć, że wykładnia przepisów rozporządzenia podstawowego dokonana przez Komisję Administracyjną w rozumieniu art. 72 rozporządzenia podstawowego jest wykładnią wiążącą instytucji Unii Europejskiej, od której sąd krajowy nie może odejść, co jednocześnie sprzeciwia się przedłożeniu pytania prejudycjalnego, czy też chodzi jedynie o jedną z możliwych wykładni prawa Unii, którą sąd krajowy powinien wziąć pod uwagę jako jeden z elementów stanowiących podstawę jego orzeczenia?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 30 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego w związku z art. 34 ust. 1 i 2 karty można dokonywać bez uwzględnienia art. 14 i 16 rozporządzenia wykonawczego.
- 31 W tym względzie należy przypomnieć, że w ramach ustanowionej w art. 267 TFUE procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem do tego ostatecznego należy udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał musi w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania (wyrok z dnia 18 maja 2017 r., Lahorgue, C-99/16, EU:C:2017:391, pkt 21).
- 32 Tym samym jest konieczne, aby zauważyć, że w świetle faktów w postępowaniu głównym, które wynikają z postanowienia odsyłającego, należy odnieść się nie do art. 14 ust. 5 lit. b) rozporządzenia wykonawczego w jego brzmieniu pierwotnym, ale do art. 14 ust. 5b tego rozporządzenia.
- 33 Wobec tego pytanie pierwsze należy rozumieć w ten sposób, że zmierza ono do ustalenia, czy art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego należy interpretować w ten sposób, że w celu określenia ustawodawstwa krajowego mającego na podstawie tego przepisu zastosowanie do osoby takiej jak

skarżący w postępowaniu głównym, który wykonuje zwykle pracę najemną i działalność na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, należy wziąć pod uwagę wymogi ustanowione w art. 14 ust. 5b oraz w art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

- 34 Jak wynika z motywów 1 i 45 rozporządzenia podstawowego, jego celem jest zapewnienie koordynacji krajowych systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich w celu zagwarantowania skutecznego wykonywania swobodnego przepływu osób i przyczynienia się tym samym do poprawy warunków życia i warunków zatrudnienia osób przemieszczających się w obrębie Unii.
- 35 Artykuł 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego ustanawia zasadę stosowania jednego ustawodawstwa, zgodnie z którą osoby, do których stosuje się to rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego. Zasada ta ma zatem na celu uniknięcie komplikacji mogących wyniknąć z jednoczesnego zastosowania kilku krajowych ustawodawstw i zniesienie nierówności w traktowaniu, które dla osób przemieszczających się wewnątrz Unii są konsekwencją częściowego lub całkowitego zbiegu ustawodawstw właściwych (zob. podobnie wyrok z dnia 9 marca 2006 r., Piatkowski, C-493/04, EU:C:2006:167, pkt 21).
- 36 Zgodnie z pierwszą hipotezą wymienioną w art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego w celu określenia ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie do osoby zwykle wykonującej pracę najemną w jednym państwie członkowskim i działalność na własny rachunek w innym państwie członkowskim, osoba ta podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym jest zatrudniona jako pracownik najemny.
- 37 Zatem w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym, w której bezsporne jest, że R. Szoja wykonuje zarówno pracę najemną na Słowacji i prowadzi działalność na własny rachunek w Polsce, należy przyjąć, że podlega tej pierwszej hipotezie, o której mowa w art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego.
- 38 Jednakże rozporządzenie wykonawcze, które ma na celu ustalenie zasad wykonywania rozporządzenia podstawowego, stanowi w art. 14 ust. 5b, że praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego.
- 39 W tym względzie, jak wskazano w pkt 20 i 22 niniejszego wyroku, z postanowienia odsyłającego wynika, że zgodnie z decyzją ZUS-u, praca R. Szoi wykonywana na terytorium słowackim ma charakter marginalny i określenie właściwego ustawodawstwa stało się ostateczne na mocy art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego.
- 40 Należy zatem ustalić ustawodawstwo właściwe, któremu podlega osoba taka jak R. Szoja, która zwykle wykonuje pracę najemną i prowadzi działalność na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, na podstawie art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, z uwzględnieniem art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego, który wyklucza uwzględnienie pracy o charakterze marginalnym.
- 41 Ponadto należy przypomnieć, że z art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego wynika, iż art. 16 tego rozporządzenia stosuje się we wszystkich wypadkach przewidzianych w tym art. 14. Tym samym w wypadku takim jak rozpatrywany w postępowaniu głównym należy uwzględnić również art. 16 tego rozporządzenia, który wskazuje postępowanie, jakie należy zastosować w celu ustalenia ustawodawstwa właściwego na podstawie art. 13 rozporządzenia podstawowego.

- 42 W tym względzie należy przypomnieć, że normy kolizyjne zawarte w rozporządzeniu podstawowym mają wobec państw członkowskich charakter bezwzględnie wiążący i nie można przyjąć, by osoby objęte systemem zabezpieczenia społecznego i podlegające zakresowi stosowania tych przepisów mogły zniweczyć ich skutki poprzez posiadanie możliwości podjęcia decyzji o rezygnacji z podlegania im (zob. podobnie wyrok z dnia 14 października 2010 r., van Delft i in., C-345/09, EU:C:2010:610, pkt 52).
- 43 Co do pytań sądu odsyłającego dotyczących art. 34 karty należy zauważyć, że przepis ten nie ma wpływu na powyższe ustalenia, ponieważ żadne normy tego przepisu nie prowadzą do odrzucenia trafności stosowania art. 14 i 16 rozporządzenia wykonawczego w sprawie w postępowaniu głównym.
- 44 W świetle wszystkich powyższych rozważań na pytanie pierwsze trzeba odpowiedzieć, że wykładni art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego należy dokonywać w ten sposób, że w celu określenia ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie na podstawie tego przepisu do osoby takiej jak skarżący w postępowaniu głównym, który zwykle wykonuje pracę najemną i prowadzi działalność na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, należy wziąć pod uwagę wymogi ustanowione w art. 14 ust. 5b oraz w art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

W przedmiocie pytania drugiego

- 45 Ze względu na treść odpowiedzi udzielonej na pytanie pierwsze nie ma potrzeby udzielania odpowiedzi na pytanie drugie.

W przedmiocie pytania trzeciego

- 46 Poprzez swoje pytanie trzecie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy wykładni art. 72 rozporządzenia podstawowego należy dokonywać w ten sposób, że decyzje Komisji Administracyjnej mają charakter bezwzględnie wiążący.
- 47 W tym względzie należy przypomnieć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa procedura przewidziana w art. 267 TFUE jest instrumentem współpracy pomiędzy Trybunałem i sądami krajowymi, dzięki któremu Trybunał dostarcza sądom krajowym elementów wykładni prawa Unii, które są im niezbędne dla rozstrzygnięcia przedstawionych im sporów (postanowienie z dnia 20 lipca 2016 r., Stanleybet Malta i Stoppani, C-141/16, niepublikowane, EU:C:2016:596, pkt 6 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że konieczność dokonania wykładni prawa Unii, która będzie przydatna dla sądu odsyłającego, wymaga, aby sąd ten określił okoliczności faktyczne i prawne, na tle których wyłoniły się przedstawione przezeń pytania, albo co najmniej wskazał stan faktyczny stanowiący podstawę tych pytań. Ponadto postanowienie odsyłające musi wskazywać dokładne powody, dla których sąd krajowy powziął wątpliwości w przedmiocie wykładni prawa wspólnotowego i uznał za konieczne zadanie pytania prejudycjalnego Trybunałowi (postanowienie z dnia 20 lipca 2016 r., Stanleybet Malta i Stoppani, C-141/16, niepublikowane, EU:C:2016:596, pkt 7 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 49 Należy podkreślić w tym względzie, że informacje przedstawione w postanowieniu odsyłającym nie tylko pozwalają Trybunałowi na udzielenie użytecznej odpowiedzi, lecz również umożliwiają rządowi państw członkowskich oraz innym zainteresowanym podmiotom przedstawienie uwag zgodnie z art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Do Trybunału należy czuwanie, aby możliwość ta była zapewniona, przy uwzględnieniu faktu, że na mocy wymienionego przepisu zainteresowani są powiadamiani jedynie o postanowieniach odsyłających (postanowienie z dnia 20 lipca 2016 r., Stanleybet Malta i Stoppani, C-141/16, niepublikowane, EU:C:2016:596, pkt 10 i przytoczone tam orzecznictwo).

- 50 W niniejszym wypadku należy stwierdzić, że pytanie trzecie nie odpowiada tym wymogom, ponieważ postanowienie odsyłające nie zawiera wystarczająco dużo okoliczności faktycznych dotyczących istnienia konkretnej decyzji Komisji Administracyjnej oraz jej ewentualnego wpływu na sprawę w postępowaniu głównym. Tym samym Trybunał nie posiada informacji o powodach, dla których wykładnia prawa Unii, o którą zabiega sąd krajowy, jest konieczna do celów odpowiedzi na to pytanie. W tych okolicznościach państwa członkowskie i inni zainteresowani w rozumieniu art. 23 statutu Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej nie mogli skutecznie przedstawić swych uwag na temat omawianego pytania lub mogli je przedstawić jedynie skrótowo.
- 51 W świetle powyższych uwag należy stwierdzić, że pytanie trzecie jest niedopuszczalne.

W przedmiocie kosztów

- 52 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

Wykładni art. 13 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zmienionego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 465/2012 z dnia 22 maja 2012 r., należy dokonywać w ten sposób, że w celu określenia ustawodawstwa krajowego mającego zastosowanie na podstawie tego przepisu do osoby takiej jak skarżący w postępowaniu głównym, który zwykle wykonuje pracę najemną i prowadzi działalność na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, należy wziąć pod uwagę wymogi ustanowione w art. 14 ust. 5b oraz w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004, zmienionego rozporządzeniem nr 465/2012.

Podpisy